

szembe néz, ha kell, egy új világhatalommal, ha nem a Krisztus utain jár az.

Bizony, ez a nagy hiba ellenségeinek szemében, — de ez az igazság hivatása a mi szemünkben.

Ünnepeljük hát ezt a jó atyát, hiszen mi lehetünk meggyőződve arról, hogy az igazság ősz harcosát ünnepeljük.

Erős tüzek olvassák a színaranyat.

Nehéz idők mutatták meg nekünk, hogy az igaz Krisztus immár két ezer éves igaz intézménye áll előttünk.

Vigyük hat lelkesedésünk minden kicsi szikráját bele ebbe az ünneplésbe, hogy legyen az igaz, bensőséges, ahogy még nem ünnepelt a világ.

A jó Isten megtartotta jó atyánkat; 18-án már ötvenedik éve lesz annak, hogy titkainak sáfára. Azóta tengernyi gond nehezedett vállaira, — 300 millió léleknek atyja lett.

S most, hogy ötven év után az Úr oltára előtt aranyisóján meghajtja fejét, hogy szívének alázatosságában hálát adjon édes Megváltójának, — tegyük magunkavé az ő örömet, boldogságát, ünnepeljünk becsületos magyar szívünk egész melegével.

*

Kedves olvasóink emlékezetébe idézzük a közös főpásztori leveli jubileumi intézkedéseit:

„IV. A jubileumi ünneplés módozataira nevére pedig a következőket rendeljük:

1. Újuljunk meg mindenekelőtt lelkileg s e jubileumi év folyamán szítsuk föl, ahol csak lehet misszió-ajátosságokkal s a szentségekhez való gyakoribb járulással lelki életünket, hogy

arra az erőre, mely ekkora hatalmat porba döntött. És az erő: a szeretet, az emberi lélek öntudatra ébredésének ereje. Hosszú és macacs volt e küzdelem, mely egy egész új Rómat teremtett: a katakombák Rómáját.

Nagypéntek delutánja volt. Emlékkünnepe annak a napnak, amikor a diadalmasan szenvédő Úr Jézus haláltusáját vívta. Azon az utaladtunk kifelé a katakombákhoz, melyet anyyniszor taposott szomorúan, csüggedve, rettegve az üldözött nyáj . . . És ez a két kép összekapcsolódik előttem . . .

Micsoda mérhetetlen mélységbe, örvénybe került azoknak az apostoloknak, az első hívőknek lelke, kik a keresztfán függve, szenvedve, kigunyolva látták azt a Mestert, kit eddig úgy ismertek, mint az élet és halál Urát. Elsötétült ezek előtt a világ, még mielőtt a nap elhomályosult volna, hiszen kialudt már az ő világukban az a fénylő nap, mely eddig éltette, táplálta lelküket. És ettől a képtől csak egy lépés az másik . . .

Még csak a második örváltás mult el, de már a via Appia megmozdult. Sötétlő tömegek sietnek kifelé a kapun; csak kicsiny lámpások-kajuk világít be a vak éjszakába. Hallgatagok; csak néha-néha hallatszik föl egy-egy kisebb csoportból valami szomorú, tompa zsolnárféle. Beláthatatlan, örvénylő bizonytalanság előtt állanak ezek is, titokzatos a sorsuk, mint az az éjszaka . . . Hiszen a Caesar örvöng. Szülei, testvéreik, barátai elfogva s ki tudja, mit hoz rájuk nézve is a hoinap. Mennek kifelé a katakombákhoz, erősítésre van szükségük, hogy a

mint az egyház élő s öntudatos tagjai, annál buzgóbban s érdemszerzőlben mutathassunk be magunkat Szentséges Atyánkat.

2. Működjenek közre templom és iskola, szószerk s iskolai ünnepek a katolikus önzertet ébresztésében. Fejtsük ki az Úr Jézus gondolatát s imádatát szándékait az egyházzal s annak köztársaláról, a pápáról, hogy ismervén ezeket, az egyház s a pápa hű és lelkes fiainak bizonyuljunk.

3. Főleg városokban, iskolákban, oltáregyletekben, kath. körök s ifjúsági egyesületekben mutassák ki hiveink szeretetüket Szent Atyánk iránt közösen felajánlott, nyilvános sz. áldozásokkal, boldogulásáért följajánlott sz. misékkal. Járuljanak kivált a jubileum napján minél többen a szt. áldozáshoz. Szentséges Atyánknak bizonyára nagy öröme szolgálna, ha kimutathatnók az ajátosságok s főleg az érte följajánlott áldozások számát is.

4. Szentséges Atyánk anyagi támogatásának céljából kérjük s buzdítjuk k. hiveinket, hogy ajánlják föl neki jubileumi péterfilléreiket. Ne maradjon ki senki a szeretet s viszonzás e kegyeletes művéből; ki mit adhat, adjon; legyen ez a jubileumi adomány lerovása nemcsak gyermeki szeretetünknek, hanem a magyar nép nemzeti nagy adósságának a pápák jótétemnyeiért. Ez alkalomból figyelmébe ajánljuk k. hiveinknek a Péterfiller gyűjtést szervező társulatokat, melynek nálunk elsősorban a Szent-Lászlótársulat. Ha minden katolikus csak egyket fillérrel is járulna a Szentszék támogatásához, hathatós segélyben részesíthetnők Szent Atyánkat s módot nyújtanánk neki különösen a pogányok megtérítésére, a missziók s a szegény templomok segélyezésére.

5. Ugyanesez az utóbbi célból föl akarunk ajánlani Szentséges Atyánknak nem annyira drága, mint inkább jó és tartós anyagból készült s mindennapi használatra szánt egyházi ruhákat és szentedenyeket, hogy velük minél több missziói, szegény templomot ajándékozhas-

tengernyi szenvedés közepette is tudjanak hinni élő hittel, rajongó szeretettel.

Virágos kertbe értünk. Megérkeztünk a kereszténység sírjához. Nevezeték ti bölesőnek, nekem jobban tetszik a sírbolt elnevezés. Hiszen a kereszténységnek Mesterét kellett követnie; s a Mesternek pedig le kellett szállnia a sírboltba, hogy diadalmasan föltámadhasson. Neki három napig kellett nyugodnia a sírban, a kereszténységnek három század kellett, míg kitorhetett koporsójából. Ezzel a hangulattal eltelve szálltam le a végtelen nagy sírboltba. Kerestem ott valamit és rátaláltam. Az élet csirait kerestem. Hiszen óriási erőforrásnak, életcsirának kellett itt felhalmazva lennie, hogy három százados küzdelem, véres üldözés után is az eszme ki tudott kelni sírjából. És valóban a sírboltban életről beszél minden. Nem földi életről ugyan, hanem örök életről, de épen ennek az örök életnek birtoka szerezte meg a kereszténységnek e földön érvényesülését. A katakombák azt hirdetik, hogy az ő életüknek középpontja az élő kenyér, végső célja az örök élet. A falfestmények: a jó pástor, a mennyei lakoma, Lázár föltámasztása, Jónás története; szobrocskák, föliratok mind ezeket az életcsirakat rejtik magukban.

Estefelé járt az idő, midőn ismét feljöttünk a katakombákól s a városba indultunk. Mire a városba értünk, már jól ránk esteledett, de gyönyörű holdvilágos este volt, azért még nem tartottunk egyenesen haza. Azon vettük magunkat észre, hogy a Colosseum előtt állunk. És rögtön eltaláltuk vezetőnk gondolatát. Igen,

son meg. E cél megvalósítására buzdítjuk az oltáregyesületeket s a hitbuzgalmi társulatokat, a női, főleg a kolostori intézeteket, valamint minden rendű és rangú kath. hiveinket is, hogy szent buzgóságban egyesülve, mőtő ajándékkal tisztelhecssük meg Szent Atyánkat.

6. Szívünk s kezünk ez adományaival vonulunk aztán alkalmas időben Ő Eminenciája a bibornok heregeprimas vezetése alatt záródoklatban Rómába, hogy ezzel is tanúságot tegyünk hitünkéről s lelkes, gyermeki ragaszkodásunkról egyházhoz s papához.

7. Vegül az aranyisó napját, mint közös ünnepet szeptember 18-ika után következő vasárnapon — szeptember 20-án — üljék meg hazánkban hiveink. Az előző (szombat) este az Urangyala után 1/2 órai harangszó figyelmeztessen Ő Szentsége jubileumára. Vasárnap mondassék ünnepi szent mise Te Deummal, melynek végeztével kitett Oltáriszentség előtt imádkozzanak a hivek a Szent Atya testi, lelki jóléteért s nemes szándékainak megvalósulásáért.

Igy valik majd ez ünnep Szentséges Atyánk vigaszára s hűséges gyermekeinek öröme; a mi örömünk az ő ereje s az ő vigasza a mi dicsőségünk lesz.

Kegyelmes Főpásztorunk intézkedése a jubileumi ünnepségre vonatkozólag következő:

Hogy a hivek minél tömegesebben járulhassanak a szent gyónáshoz, pénteken és szombaton 5 órától kezdve gyónatás lesz; a s z é k e s e g y h á z b a n gyónat Zomora Dániel kanonok és kaplány; a z á r d á b a n gyónat: Rakk József praefektus és Pucher Anaklét alvinci lelkész; a b a r á t o k n a l: a szerzetes atya és Soóthy Gyula igazgató.

Vasárnap reggel 8 órakor kezdődik a főpásztori szent mise, evangelium után szent beszéd s közös szt. áldozás. Reméljük, hogy a csepenyű szavára megmozdul az egész templom és siet az oltárhoz, hogy a szent áldozását felajánlja az Oltáriszentség nagy papajáért.

a Colosseumot már nem a pogány Rómával együtt kell megnézni, ez már a katakombák egyháznak kiegészítő része. A pogány Róma őserije építette ugyan föl, de a martirok vére megszentelte e helyet s fölséges templomává avatta.

Midőn beléptünk a porondra, a máskor beszédes vezetőnk elnemult, nem magyarózott, csak annyit mondott: „En ide jövök el, ha mélyesen akarok imádkozni.“ És ha valahol, úgy itt valóban lehet buzgón imádkozni. Nem azok a roppant arányok imponálnak, melyek különösen most a teli hold ezüstös megvilágítása mellett még a rendes nagyságból is kinöttek; az emeletek, a padosok az égig látszottak növekedni s hosszas szemlélés alatt szedületesen kitagult az úr, melyet ezek az emeletek átfogtak. De fölemeli az embert az a sok-sok emlék, mely ezt a helyet betölti . . . Ez hát az a hely, hol az antik Erő, a föld ereje az ég erejével: a szeretettel megütőközött. Micsoda küzdelem volt az! Eleget láthattunk képeken olyan gladiatori páros viadalt, melyben az egyikől tetőtől-talpig páncléban, sisakkal, pajzsval, karddal fölfegyverkezve áll a porondon, míg ellenfelet még ruha sem földi s csak egy száll kard a kezében. Ez a kép tolu elem, midőn a régi és új világ harcára gondolok . . . De nem! Az egyik felnek még az a szál kard sem villog kezében, teljesen ki van szolgáltatva ellenfelének. És mégis van fegyvere. Ez a fegyver az erős hit, az igazság ereje s az igazság erejébe vetett remény és türelem. Ezeket a fegyvereket az a földhöz ragadt vasember nem

A VIII. kath. nagygyűlés.

Mégis csak nagyszerű, főségesen nagyszerű azon produkció, amit a vallásos ihlet, a hazafias érzés szül. A festmény eszményies szépsége, a zene fölemelő hatása, a véső mesteries alakítása szívet-lelket gyönyörködtet. Ujra meg újra megtekinjük ezeket, mert szemünk nem bírnak jóllakni, füleink betelni. A szép isteni vonás. Annak magasabb foka, bővebb megjelenése a lélek erőire kifejezhetlen hatást gyakorol.

Minden azonban messze elmarad azon főségtől, a mely a legelső, legáthatóbb viszony, a vallásos viszony megnyilatkozásából származik. A mi nagyot, magasztosat, lélekemelőt a világ fölmutatott, a vallás és hazaszeretet ihletéből származott. Ma is csak ez képes igazán nagyot, igazán szépet elővártokozni és alkotni.

A VIII. kath. nagygyűlés az ébredező magyar katolicizmusnak volt a kifejezése. A magyar katolicizmus megmozdult. Budapestet rövid időre mintegy kisajátította: nemcsak az ezernyi néptömeg hullámlott az utcákon, hanem a másvallásúak is, legalább mint csendes szemlélők, érdeklődést tanúsítottak. A vörösek szél-tében elterjedt hírek szerint ellentüntetést akartak rendezni. A főkapitány nem engedte meg. A „Népszava” azonban mégis kirendelte fölberélt szolgálait. Komolyabb incidens azonban nem történt. Nem, mert ily erő nekik is imponál. A tettek katolicizmusa megkezdődött.

Vasárnap délután 3 órákor kezdődött a nagygyűlés. A nép már 1/2 órákor kezdett hömpölyögni a városligeti iparcsarnok felé. Félháromkor már 5—6 ezer ember volt a csarnokban, a mely óriási méreteinek fogva alkalmas nagyon ily nagygyűlés tartására, az előadók elhelyezése azonban a csarnok más pontján lett volna célszerűbb. Az egyh. és világi főmeltóságok, valamint a hírlapírók részére 1—1 tribün volt fölláttva. Félhárom után a csarnok déli oldalán csak amugy özönlött a nép befelé.

láthatja meg és épen ezért, mert ilyen ismeretlen erőkkkel kell küzdenie, el kell buknia. Nem lehetett volna szerencsésebb gondolat, mint hogy kedves vezetőnk a katakombákból ide a Kolosszeumba vezessen. Valóban ez az a hid, mely összeköti a katakombák egyházát az újkor diadalra jutott egyházával. Bátoran lehet a kereszténység Golgothájának nevezni.

Csak a Kolosszeum szemlélete után kezdjük csak érteni a h a r m a d i k, a keresztény Rómát. Elnevezhetnénk d i a d a l m a s Rómának. A másik két Rómát úgy kell fölkeresni, ez mindenütt éléd tarul, feléd kiált. Rómát elvehetik a pápától, kiüldözhetnek onnan mindent, ami katolikus, de a keresztény Rómát meg nem semmisíthetik. Bármerre jár-kel az ember, minden nemesebb emleken, épületen ott a pápai címer, hirdelve azt, hogy itt csak olyan közösséges rablás történt, mintha valaki monogrammal ellátott ezüstkanalakat lopott volna. A föld színevel kell egyenlővé tenniök Rómát, ha ki akarják irtani katolikus jellegét. Am disputájanak arról, hogy az egységes olasz népnek, mint felsőbb parancsoló hatalomnak természetadta joga volt, hogy erre a városra is rátegye a kezét; de én meg azt mondom, hogy Rómára sokkal nagyobb hatalom tart számot, mint Olaszország. Róma az egész világé, vegyük akár a klasszikus, akár a keresztény Rómát. Itt hullatták vérüket a keresztény világ nagy fiai, itt nyugosznak legjobbjai s ez a 2000 éves valóságos vérbeli kapocs Rómát, mindörökké a keresztény világ örökének hirdeti.

(Folyt. köv.)

Az óriási földszint kezdett betelni. Főpapjaink is érkeznek: Városey érsek, Radnai, Zichy, Prohászka, Fircák, Vály, gr. Batthyány püspökök, gr. Vay Péter, valamint Kegyelmes püspök-atyánk egymásután lépnek be. Majd a világi katolikusok örökös mintaképe: gr. Zichy Nándor is megérkezik. Hatalmas éjleneket kap, többen kezét akarják megcsokolni, de nem engedi. . . Ott látjuk uemsokára gr. Zichy Aladár minisztert, Helebront és Zboray orsz. képviselőket, dr. Giessweint, Rakowski alelnököt, gr. Majláth Józsefet, Koncha Győzöt, Kiss János egyet. tanárokat, Takács Menyhért, Murány Gerő prépostokat, gr. Zichy Jánost, Várady Árpád c. püspököt, dr. Walter Gyulát s más egyh. és világi előkelőseket.

Egyházmegyénkben ott láttam Fábian Sándor nagyprépost és Zomora D. kanonok urakat, hg. Hohenlohe plébánost, gr. Mikes, Balázs Ferenc főespereseket, Szabó György, Máté József és Meisel espereseket, továbbá Papp Tamás, Lőrinc Sándor, Buday János, Agoston Ignác, Tamás István, Mihály Domokos, Csupó Endre, Kacsó B. és György Lajos plébánosokat, valamint Kakucs N. káplánt. Erdély tehát elég szépen volt képviselve; s mivel pap általában nem volt sok, mondhatom, hogy egy egyházmegye sem volt így reprezentálva. Az egriből állítólag egy pap sem volt ott.

Félnegy felé gr. Zichy János néhány szóban üdvözli a kath. nagygyűlést s egyben fölkerde gr. Majláth Józsefet a megnyitói beszéd megtartására. A vendégek még egyre özönlének s a teremben becsülés szerint circa 15 ezer ember volt ez időtájt. A folytonos mozgást és zajt ellensúlyozza gr. Majláth József erős hangja. Beszéde széles alapú mozog. Mesteri kézzel és biztos judiciummal vonja meg a határt és teret, melyen a kath. akciónak mozognia kell. Majd szóba hozza Zsilinszkyt, s alaposan megmosdatja. Visszafojtott lélegzettel hallgatta a publikum s közben szünni nem akaró tetszenyilvánításával adott kifejezést méltó fölhaborodásának és tiltakozásának. Azután a munkáskérdésre tért át. Igaz — ugymond — hogy kath. gyár, kath. műhely, kath. gép stb. nem létezik; de van kath. lélek! A munkás nemcsak erejét és szerszámját viszi a műhelybe, de lelkét is, a mely ott mindenféle behatásnak van kitéve. Igazi sajtóterlemmel bencolgatta XIII. Leo pápa szocialis politikáját s végén kimondja a nagy igazságot: a szocialis kérdés vagy a kereszténység jegyében lesz megoldva, vagy se-hogy. Végül azt kívánta, hogy e nagygyűlés eszméi az életben testet öltsenek, következzenek a tettek, ut instaurantur omnia.

A publikum a beszéd hatása alatt rágyújtott a pápai himnuszra, melyet főur és földműves, nagy és kicsiny egymáson tultenni akaró lelkesedéssel énekel.

Utána dr. Városey Gyula kalocsai érsek úr üdvözölte a betegeskedő hgrimás nevében X. Pius pápa, szentséges atyánkat, 50 éves áldozári jubileuma alkalmából, a fiui szeretet és hűség méltóságával. Kimutatja, hogy kicsoda a pápa, kicsoda ő az egyházban, a világban s főleg nekünk magyaroknak. . . Ubi Petrus, ibi Ecclesia. Krisztus egyháza ott van, a hol Péter megtalálható. . . Pápa nélkül nincs igaz kereszténység. Majd ő is kitér az evang. gyűlés támadására s találó formában föl szólítja a protestáns testvéreket, hogy jöjjenek vissza az édes anyához. . . Akkor nem lesz sérelem, még erőltetve sem. Hatalmas beszédet azon fohász-szal fejezte be az érsek úr, hogy az Úristen tartsa meg szentatyánkat, eltesse és tegye boldoggá őt e földön s ne adja őt ellenségei kezébe.

Ezután megkezdődött a fölvonulás. A közösség az iparcsarnokból az Andrássy-uton át a lipótvárosi bazilikához vonult. Most lehetett a rengeteg népsokaságot némileg áttekinteni. Mintegy 30 ezer ember vett a fölvonulásban részt. Impozáns tömeg. A menet eleje alig látható. Csend és rend uralkodik. Elöl az egyházi ének, hátul a zenészek harsogó bandája törí meg a csendet. Lovas és gyalogos rendőrök haladnak jobbról-balról 15—20 méter távolságra. A kiváncsi tömeget, a kik között elég sok vörös nyakkendő alakot láthattunk, az egész vonalon tisztas távolban tartják. Az Andrássy-uton való átvonulás után körülbelül 6¹/₄ órákor a menetet a bazilikával szembe levő utca hosszában foglal el helyet. Hosszasan várakoztunk, a míg az eucharisztikus körmenet a bazilikához visszatért. Mintegy 7¹/₄ órákor végre visszaérkezik a körmenet: a Sz. Imre-íjjak nyitják meg a menetet, majd a kath. legényegylet, a ker. szocialisták, a különböző charitatív egyletek képviselői, a laeanyintézetek növendékei következnek, a szt. Vince apácák, a Maria-nővérek és Angolkisasszonyok vezetése mellett, lámpionokkal kezükben. Végre megérkezik a papság hosszú sora. A menet bevonul a templomba. Oriási belvilága megtelik. Ember-ember hátán szorong. A déli és északi szárny is tömve. Megszólal a hatalmas orgona, a pécsi Angster-cég remek műve. A nép lelke mélyéből énekl a Te Deumot, majd az antifonát. Az oratiók után áldásadás következik. A népezek térdre hullnak s meghatatottan kéri a szentest Jézust, hogy áldja meg őket, öveiket s mindazokat, a kik el nem jöhettek, de lélekben együtt vannak. A néma csend után megszólal az orgona halkán. Mintha vonós hangszereket hallanék, mintha messze távolból jövő énekkart vennék észre. Pianissimo, angyalgyöngédség ömlik el az akkordokon. Vártam, hogy mikor megy át fortéba az emberi hang. . . de csalódtam. Az orgona változatai utánzóttak a vonós zenekart, az angyalieket. Most én is azt mondom, hogy az Angster-cég mesterművet alkotott. A hazai orgonáipar magas rekordot ért el általa. Büszkék lehetünk rá.

Ezután szétoszlott a tömeg s a különböző helyeken tartott ker. soc. kongresszusokra sietünk. Én a Ferenciek-tere 7. száma alá mentem, mások a Molnár-utca 11. száma alá, a ker. keresk. alkalmazottak értekezlete pedig fhg. Sándor-ter 3 száma alatt tartotta meg. Ezekről azonban holnap referálok, a mennyiben első benyomás után, hevenyében, cikornya és festés nélkül referálni lehet.

Referens.

Kath. Népszövetség.

Kath. egyesületeink

és a Népszövetség.

Mik vagyunk mi katolikusok az aktivitás terén? Semmik. Mit ponderálunk az országos ügyekben, mint faktor? Bizony keveset. Hej pedig mekkora számárányunk! Fájdalom! Ép akkor passzivitásunk. Mi ennek oka? A katolikus keresztény öntudat hiánya.

És miért hiányzik ez? Megfejtendő.

Népünk felfogása ebben a tekintetben korlátolt. Vele született tulajdona, hogy vallását otthon és a templomban gyakorolja. A közeleti ügyek elintézésénél vallása eszébe se jut. Magán-, jobban szólva családi ügynek tartja. Nem rossz akaratból, de tudatlanságból. Tudja is ő, hogy még a politikával is szoros összefüggésben áll. Nem is sejtí. Különben akkor község-

vármegye- és országházba alig ültetve be vallással ellenkező elveket valló férfiakat.

Intelligenciánk? Na, ez mindenféle tekintetben kevesebbet tud, mint a mennyit magáról feltételez. Különösen — és újra hangsúlyozom — különösen vallási dolgokban. Tisztelet adassék a keves kivételnek.

Furesa is Székelyföldön ez a falusi intelligencia. Ha valaki pantalonot húz, vagy ha valaki beköti viganóját, az intelligens osztály tagjaként akar szerepelni. Igen! Bármily lakatlan legyen is a felső emelet. Így aztán még a legkisebb faluskában is három osztály áll fenn: a bocskor, urhatám és úri osztály.

A nép magára hagyva, esendes tudatlanságban él. Nem akar senki rövid észbeli képzettségükön segíteni. S ha akad az intelligens elemből, aki merészel velük foglalkozni, azt saját osztálybeli vetik meg. A valódi intelligencia zárkózott. A középosztály lefelé gögös, lefelé édeskés. Nehéz őket társadalmilag összehozni. A nép szagos és dúrva. Az intelligens osztály henceg és lefelé paraszt. A középosztály lóg a levegőben. És meg hozzá tudatlan, de szörnyen tudákos. De bár, ha elkülönítve is, de legalább osztályonként összetartanak. Az ám, de a pletyka, az az átkozott pletyka szeparálja őket.

Olyan ez es oly gyakori falún, mint nyáron a forgószél. Semmiből lesz. Nagyra nő. Felkavar minden piszkot. S felszedett piszkával bejárja az egész helységet. Nem kímél papot, tanítót, jegyzőt, urat, dämät, iparost, parasztot és családát. Mindenki behint szemetével. Hát bizony így vagyunk.

Ezen fejtegetésem nem sirám akar lenni. Ez csupán csak megokolása annak, hogy eddig-ele minden társadalmi és vallási egyesületeink miért jutottak csödbe, vagy miért kezdték vonagolni már születésükben. Nem a tevékenység hiánya volt az, hanem az elkülönzés, visszavonás és tudatlanság.

A Kath. Népszövetség ezen akadályokat le fogja győzni.

Az eddig alakított egyesületeink egységüket, felvilágosító munkájukat és kiható működésüket egyletbe való járás, együtt beszélgetés, együtt olvasás, együtt tanácskozás és együtt tanulás által igyekeztek elérni. Szóval a kitűzött cél elérésének sarkpontja a gyakori érintkezés volt. Ez pedig ment ugyan egyszer-kétszer, de a széthúzás, visszavonás lehetetlenné tettek.

De ha ezen egyesületek életképesek lettek volna is, vagy ha azok is, országos eredmény úgy sem érhetek volna el, vagy nem érhetek el. A hány egyesület, annyi darabra szakadt erő. Az országos egység hiányzik belőlük.

Míg ellenben a Kath. Népszövetség országosan egységes. Felvilágosító, oktató, tanácsadó munkáját szeparátim fejenként, illetőleg családonként hajtja végre népies folyóiratai, röpiratai és naptárai által.

Igy jelen körülmények közt a viszonyoknak legmegfelelőbb. Az olvasni tudás, a mitől az eredmény függ, elég jó lábon áll. Ebben nem lesz akadály. Minden családban van legalább egy olvasni tudó. Ennyi elég. A többi majd meghaligatja.

Az egyletekben való gyakori érintkezés nem lesz szükséges. S nem is fog többé harmonia helyett diszharmoniót szülni. Az osztályok közt fennálló fal sem fog tekintetbe jönni. Családok és egyesek surlódása nem fog az üdvös munkába akadályokat teremteni.

S ha a felvilágosító munka oly irányban halad, a melyet felvett, úgy alkalomadtán, ha aktivitásról lesz szó, együtt fog tartani a segítség jogait gyakorolni úr, iparos, földműves.

Ily formán lesz minden családból egy kis kath. egylet, kis része egy szerves nagyknak.

Adja Isten! Így legyen.

Pál Dénes.

Körösbánya és Kristyor.

Folyó év június 29-én Körösbánya gyönyörű és lelkes ünnepélynek volt színhelye. Megalakult ugyanis a Katholikus Népszövetség. A zárda hársfalombos, gyönyörű udvara nemzeti zászlókkal volt földsítve, a százas hársfak alatt díszes pódium volt föllálítva, fölötté óriási nagy lobogókkal — egyik nemzeti, a másik pápai színekkel.

Az ünnepélyes szentmise előtt Váradi Gyula csereteshondai plebános intézett a szép, góthikus templomot zsúfolásig megtöltött közönséghez gyönyörű beszédet, a szentmise alatt pedig, melyet P. Bonifác zárdafőnök tartott a helybeli úri közönség dalárdája énekelte. Offertoriumra ifj. Lázár Farkasné statusgyülési képviselőné úrasszony énekelte gyönyörű hangján egy Ave Mariát. A mise után a gyűlés színterére vonult a közönség. A pódiumon a szónokokon kívül helyet foglaltak: ifj. Lázár Farkas főszolgabíró, statusgyülési képviselő és Bródy Attila kir. vezető járásbíró. P. Krämer Bonifác zárdafőnök plebános megnyitja után a bányavidéki esperesi kerület által megbízott agitátor, Váradi Gyula plebános mondott egy rendkívül hatásos beszédet. Utánna az alapszabályokat olvasta föl id. Lázár Farkas. A népszövetség megalakítása határozatilag kimondatvan, helybeli tiszteletbeli elnökök lettek: ifj. Lázár Farkas és Bródy Attila; elnök lett: Major Gyula egyházközségi igazgató; P. Krämer Bonifác zárdafőnök, plebános h.; pénztáros: id. Lázár Farkas, jegyző: P. Szabó Pius.

A megalakulás után P. Szabó Pius tartott tapsokkal megjutalmazott, rendkívül lelkes beszédet, valóságos riadót. Az ünnepélyt Major Gyula egyházközségi gyönyörű beszéde zárta be. — A gyűlés után azonnal 109 tag iratkozott be.

Július 28-án pedig P. Szabó Pius atya megalakította Kristyor filiálisban is a katolikus népszövetség helyi szervezetét 60 taggal. Igazgatója lett: Fily Ferenc, egyházi gondnok; pénztáros: Pech Lajos főfelőr.

A gyűlés eredményeként lehet tekinteni azt is, hogy Körösbányán a gyűlés óta az Új Lap 50 példányban kel el.

Adjon Isten másutt is ily szép sikert!

H I R E K.

1858.—1908.

Tartsd meg Isten szent Atyánkat!

Szentséges Atyánk! Krisztus földi helytartója, fogadd tőlünk, igénytelen gyermekeid től az Oltárszentség előtt végzett imáinkat, szent áldozásainkat. Szegények vagyunk, de szeretjük a mi Jézusunkat és ragaszkodunk hozzád életünk utolsó lehelletéig, Jézus helytartójához. Veled élünk s ha kell, veled halunk Jézusunk ügyéért!

— **Személyi hír.** Főpásztorunk a kath. nagygyűlésről, hol az eucharisztikus gyűlésen elnökölt, ma visszaérkezett székhelyére.

— **Kanter Károly kitüntetése.** Örömmel vettük a hírt, hogy Ő szentsége X. Pius pápa, Kanter Károly Bpest várbeli apátplebánost pápai prelatussá nevezte ki. A kinevezésről szóló okmányt Kohl Medárd dr. püspök adta át személyesen a kitüntetettnek és pedig rögtön az Örökmadás templomának felszentelése után, mely templom felépülésének munkájában Kanternek kétségkívül nagy érdemei vannak. De egyébként halhatatlan érdemeket szerzett Kanter még a budapesti kath. hitélet fellendítésében is. Minket erdélyieket is örömmel tölt el a kitüntetés, mert Kanternek nagy érdemei vannak a mi oltáregyleti mozgalmunkban is; a mennyiben bölcs tanácsaival és tapintatos észrevételeivel segítségére volt az egyházmegyei igazgatóságnak. Fogadj a szívből jövő üdvözlőnk.

— **Felhívjuk** az Oltáregylet, a Kath. kör és Legényegylet tagjait, hogy vasárnap reggel 8-kor az ünnepes nagy misén, a közös szent áldozásban minél számosabban vegyenek részt.

— **Az Oltáregylet** jubileumi nagyszabású szentségimádatát október 4-dikén a barátok templomában fogja tartani, bevonva az összes kath. egyleteket és intézeteket. A részleges program most van a főpásztor előtt megerősítés végett.

— **Főpásztori sorok** Budapestről a papnövendékek lelkigyakorlatára: „Meg fogok emlékezni az exercitiumokról napi imáimban. Hogyne félne tőlük, hiszen az nehéz munka! De a felelem a kegyelmem előhírnöke szokott lenni.” Hála és köszönet e bátorító sorokért!

— **Bucsu a zárdában.** Szt. kereszt felmagasztalása ünnepén hetfőn zárdánkban nagy mise és prédikáció volt s az nap kicsinyek és nagyok szünnapot éltek.

— **A kath. nagygyűlésen** Budapesten lapunk felkért és kiküldött tudósítója Buday János petrozsényi plebános.

— **Kérelem a városi erdemes tanácshoz.** Örömmel és köszönettel vesszük, hogy a barátok templomához aszfalt járdán lehet férni, csak egy nagy baj van, n i n e s á t j á r ó az országúton a templom ajtójaig. Kérjük a nemes tanács tagjait, csináltassa azt meg akár aszfaltból, akár kövezetből. Nagy hálaival veszi a templombajárók nagy serege. Nagy a reményünk, hogy ez az átjáró az októberi ajtatoságra már el is készül.

— **A kézdiorbai esperes kerület koronagyűlése.** Az idén a nevezett kerületi papság a szokottnál korábban, e hó 9-én, szerdán tartotta meg Kezdivasárhelyi őszi koronagyűlést, melyet szentmise előzött meg. Lefolyása a következő volt: Balázs Ferenc elnökölő főesperes megnyitójában magasan szárnyaló gondolatokban méltatta a ker. kath. világ jubileumát, melyet X. Pius, szentséges atyának 50 éves áldozó papságának alkalmából ünnepel s fiúi hódolattal tette le a kerületi papság szeretetét és engedelmességét a gyermekieit a szent atya lábához. Az ünnepélyben való egyöntetűség céljából elhatározták, hogy maga a templomi ünnepség szeptember 20-án mindenütt legnagyobb fenyegetéssel történjen. Mivel az iskolai ünnepésekkel oly könnyen elkészülni nem lehet, azok megtartását későbbre, november 3-ik vasárnapjára halasztották. Felolvastattak a tavaszi gazdag tartalmú gyűlésre adott rövid, főpásztori leirat. Majd az elnök referál a személyi változásokról. Bors László plebános áthelyeztetésével kapcsolatban élénk emlékszik meg az ő működéséről, hasonlólag az Olasz Andráseről, ki önálló lelkészévé nevezetett ki. Reményvel néz Pénzes Lászlónak imecsfalvi lelkészi működése elé, gratulál Gáspár Istvánnak regenssé történt kinevezéséhez. Ezután Badilla János torjai káplán

tart előadást a módszeres hitoktatásról s indítványozza, hogy a tankönyvek választásában és az utasítások megtartásában az 1907-iki püspöki konferencia intézkedése szerint járjanak el. Majd az elnöklő főesperes az új végrehajtási novelláról közölt életrevaló praktikus utasításokat az egyházi állapotokat illetően. Ismét felmerült a kepe- és kongruancia is, melyben a tisztességes alapon való megváltás szükségét újból kimondották. A Népszövetség felmerülő kérdésében a világi elemek az agitációba való bevonását jelentették ki célszerűnek. Az ülés délután egy órákor ért véget.

— **Szobrok megáldása.** Nem népes hitközség, nem nagy város fenesim ünnepélyéről, hanem e Cibles alján magas hegyek között mély völgyben lévő, alig 170 lelket számláló fiókegyház emlékeztetésére ünnepéről szól e szerény tudósítás. Ha csepekkből van a tenger, porszemekből alakul a hegy, egyes emberekből áll a nemzet, az egyház: akkor a kisebb hitközségek örvendtes, üdvös eseményeiről is lehet és kell megemlékezni.

A folyó évi szeptember 13-án, Mária nevénapján áldotta meg Miklós Albert oláhláposi róm. kath. alperes-plébános a lurdi Mária és a szent Antal szobrákat, melyet Mihálik Ferenc nevével, Braun Máriaival, az öt évvel ezelőtt épült szép kápolna részére mintegy 100 K. költségen beszerzett. Úgy tett ez a szegény, de mélyen vallásos házaspár, mint az evangéliumi özeveg, ki két fillérért is a templom perselyébe tette. Bár kevés a ferj keresete, mint egyszerű kovácsnak, s alig elégséges a hat apró gyermek fentartására, mégis az áldozatkész házastársak megvették a műziléssel készült, szép két szobrot, csak hogy az Isten diésőségét, a Mária vagy a csodátévő nagy szent tiszteletét ezen elzárt helyen is előmozdítsák a „szent Antal kenyere“-t létesítsék. A nehéz erdei munkával foglalkozó hívek, kik midig úgy óhajtkák a havonkint egyszer tartatni szokott istenitiszteletet és az Isten ígéjének hirdetését, mint a kiszáradt föld a termékenyítő esőt, mint az eltikkadt virág az üdítő harmatot, mint az éhes ember a tápláló kenyeret — e napot már rég várták, hogy többet halljanak a Mária lurdi megjelenéséről s a „szent Antal kenyere“-ről. Ők még keveset hallottak és tudtak az alamizsnakodás ezen üdvös és kedves módjáról, mégis nihelyt pár hónappal ezelőtt Budapestről megérkeztek a szobrok, azok megáldását, elhelyezését be sem zárva, már összegyűjtögettek filléreiket, melyekből a Mihálik Ferenc buzgó neje idáig is 8 legszegényebb embernek többször osztott szép, nagy kenyereket. Ezek az igazi szociális ták, kiknek lelkeről és szíveről az áhitat s a jóság virágait, gyümölcseit nem fagyasztozta le az istentelen szociáldemokrácia pusztító dere.

Mária nevénapján lelkes örömmel gyűlt össze tehát a kis telepnek apraja-nagyja, hogy egy szívvel, egy lélekkel mutassa ki gyermeki tiszteletét, hódolatát a legszentebb Anya, a Boldogságos Szűz Mária s a Máriaát kiválóan tisztelő páduai szent Antal iránt. A plébános vezetése mellett s Máriaát dicsérő énekek zengedezése között kormenettel hozták az áhitatos hívek a Mihálik Ferenc lakásáról a szobrokat a kápolnába, hol 10 órákor kezdetét vette az ünnepélyes szent mise, melynek végén a szobrok megáldattak. A megáldás után a plébános a Szűz Mária lurdi megjelenéséről, a szent Antal életéről, a „szegények kenyere“-ről oktató beszédet tartott s kiféjtette Majláth Gusztáv Károly püspök Urunk Ő Nagyméltóságának ezen ide találó, mély értelmű szavait: „A mely családban szent Antalt tisztelik, ott a szegénységet soha sem kíséri az elvetemedettség, ha-

nem a szegény Jézus szelleme; a mely község szobrot állít szent Antalnak, ott a szegények viskói nem lesznek a gonoszság tanyái, hanem a nazáreti szent család hajlékai.“ A figyelemmel hallgatott beszéd megtette a hatását, s most még nagyobb készséggel rakják a szent Antal szobra alján lévő perselybe a buzgó hívek filléreiket, hogy egymást, főleg szegényebb embertársaikat segítsék. Ezen tanulatlan, egyszerű hívek buzgósa, áldozatkészége valóban megható. Mintha a keblek melyi sohaját, ájtatos fohását jelentő erdőzugas, az Isten dicséretére emlékeztető madárénekek és patak csevegés, a komolyságra, bánatra hangoló havasi kürtész, a pásztorok méla furulyája s a vad galambok bugása fogékonyabbá, készségesebbé tennék az emberi szívet és lelket a valóságos buzgóságra s az ebből folyó alamizsnakodásra. . . . Így tökéssítik a tókési hívek az igazi felebaráti szeretetből eredő tökéiket, hogy megszerezzék azokkal a legnagyobb kincset: az örök boldogságot!

— **Szekelybőről vettük e sorokat:** Nagy vesztőség érte Szekelybőr róm. kath. hitközség és filiálisai kath. híveit, mert érdemeiben, jó szívében kimagasló főgondnokát Dániel Ferencet elvesztette, megrongált egészsége miatt Szekelymosonban eladva gyönyörű, mintaszerűen berendezett nagybirtokát, lakását áttette Maros-Vásárhelyre. Hogy kit vesztettünk el a fennevezett főgondnokban, azt leginkább szegény templomaink sirathatják, amelyek díszítésében, fentartásában nemes lelkének, áldozatkészégének tanujelül, ott díszlik bőői templomunkban egy gyönyörű mellékoltár, melyet a lurdi szent Szűz tiszteletére kizárólag saját költségén állított, valamint sok más lényeges, a templomban ez ideig hiányzott, szerelvényeket, ruhaneműket stb., melyek a bőői egyház történelmébe részletesen feljegyeztettek s sokáig megörzök fajdalom kísérté főgondnokunk vallásos és áldozatkész nemes lelkületét. Ujabbán ugyancsak a főgondnok felügyelete alatt épült Szekelysárdon egy gyönyörű kis kápolna, a melynek költségeihez a nagyobb összeget püspök urunk önméltósága magas rendelkezésére, az erdélyi katolikus státus kegyes kiutalása folytán nyertük, de a mely kápolnának költségei a filiális egyház megtakarított pénztökejét az utolsó fillérig fölemészttette. Latván pedig a nemeslelkű főgondnok, hogy még annyi pénzünk sem maradt, a miből ujonnan épült kápolnánkat kerítésbe vehetnők, építési anyagokban és készpénzben 700 koronát adott a kis filiális egyház részére. Ezekből elég világos, hogy méltán fájjaljuk nagy jötevőnk távozását és ép azért, valamint eddig, úgy ezután is kötelességünkön kifolyólag imádkozunk érte és nemes családjáért.

— **A vidéki hírlapírás köréből.** Hercege Jenő, a vidéki hírlapírás régi munkása megvált a kolozsvári „Ujság“-tól, melyet hat éven át szerkesztett és most saját szerkesztése és kiadása mellett „Erdélyi Ujság“ c. alatt napilapot indít Kolozsváron, melynek első száma e hó 20-án jelenik meg.

— **A szekely kivándorlás.** A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara évi jelentésében megállapítja, hogy a múlt évben Amerikába 1218, Romániába 998 szekelyföldi vándorolt ki. A kamara véleménye szerint a viszonyokat mérlegelve, a kivándorlásnak még ekkora mértéket sem volna szabad öltenie. Soha a Szekelyföldön oly sok jól fizetett munka nem volt, mint az utolsó három évben; a munkásszükséglet jókora részét idegenből kellett pótolni. A jelentés a baj okát abban látja, hogy a szekely

társadalom az ipart nem becsülte sokra s általában még ma sem rokonszenvez kellően az iparral.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

• **Rákóczi fejedelem püspök-barátjáról.** (Adatok az egri egyházmegye történelméhez. Szerkeszti Leskó József. IV. kötet, 551. oldal, 8-adrét. 7 koronáért kapható az egyházmegyei irodalmi egyesületnél. Eger, lyceum.) — Rákóczi fejedelem atyai jó barátja, Telesky István egri püspökre és korára vonatkozó, rendkívül érdekes és becses adatokat közöl az a vastkos kötet, mely, mint az egri egyházmegyei irodalmi egyesület kiadása, mostanában hagyta el a sajtót. Igen sok részben először napvilágra jutó okmányok, levelek, feljegyzések töltik be a szorgalmas munkával szerkesztett könyv lapjait. A kötet első felét, Leskó József szerkesztőnek a történetkutatás feladatairól írott jeles tanulmánya vezeti be, majd Nováky József kanonok életrajza s kitűnő munkája, a „Memoria dignitatum“ következik. Történetiróinknak gyakran használt és sűrűn idézett adatforrása ez, — nyomtatásban itt először. Az egri káptalan történetéből tartalmaz becses feljegyzéseket 1216-tól egész 1699-ig. Az egyetemi könyvtár kéziratjegyzéke Pray Györgyöt valja e mű szerzőjének; Leskó József azonban a történettudósok érdeklődésére méltó döntő okokkal, Nováky javára vitatja a kiváló mű szerzőségét.

Levél kritikus barátomhoz!

Multkori becses látogatásod alkalmával szokásodhoz híven sokat kritizáltál és pedig nagyon lényeges kérdésekben. Én pedig részint a vendég iránt való tiszteletből, de főleg, mert kántor-tanító pályára készülő öcséd is jelen volt, keztyűs kezzeled bántam veled, lanyhán mondtam véleményem vehemens kritikádra.

Bíráltad a „Közművelődés“-t. Mintegy le-sajnálta szegény szerkesztőt panaszbanggáért, hogy nem pártolják sem anyagilag, sem szellemileg az egyetlen egyházmegyei lapot.

Te a nem pártolást természetesnek mondd, mert a lapnak nincs szellemi nívója. Ez először is nem áll, mert az adott körülmények között elég nívón áll, lehetne magasabban is, de veled együtt sokan vannak, kik csak kritizálnak, de a nívóemelést meg sem próbálják. A tanító nevére járó példányból riptim-raptim böngészve belőle, cikket nem küldsz, mert mindent nem közöl úgy a hogy be van küldve. Azt mondd, ha a szerkesztő megígérte, hogy minden cikket úgy ahogy beküldöd, minden kihagyás és változtatás nélkül közöl, — akkor minden számba irsz egy közleményt. Ezt így beszélte meg a Sz. i búcsun és G. barátunk vállalkozott arra, hogy megírja a tisztelt szerkesztőnek, hogy azért nem pártoljátok az egyetlen egyházmegyei heti lapot, mert nem teszen ki minden beküldött közleményt úgy a hogy az bevan küldve. A papságot szellemi zsarnokság alatt akarják tartani.

Nagy és fontos vád! Nézzünk vele szembe! Én éppen ellenkezőt tapasztaltam. Egyházunk mint nagy szeretetű anya sokat elnéz, sokat tűr. Bizonyíték a te uton-utfélen nyilvánított szabad, szabadonc véleményed, mit írásba is foglaltál, hírlapilag is tárgyaltál annak idejében. Kedves barátom! Az ilyent egy protestáns felekezet sem tűri meg, egy állásban sem engednek meg. Mihelyt a főnök ellen beszél, annak intézkedéseit minduntalan kritika tárgyává teszi, — csakhamar fegyelmi alá helyezik és

vagy megadja magát vagy állás nélkül hagyják. Visszatérve a „Közművelődés”-hez állítom, hogy minden egyházmegyei papnak szigorú, elengedhetetlen morális kötelessége úgy anyagilag mint szellemileg partolni ezen lapot. Holmi kifogásokkal, önámításokkal nem lehet a kötelezettség elől kitérni.

A házi kritikus szemébe jogosan mondjuk, hanem tetszik: állj oda, csinálj jobban; nincs jogod összedugott kézzel bírálgatni, kicsinyleni jóakarató paptársaid, világiak munkálkodását. Már magát a munka kesztségét is honorálni kell. Megvallom, hogy a „Közművelődés”-t első megjelenése óta megszakítás nélkül járatom. Sokat tanultam belőle. Mindig tájékozódtam belőle egyházmegyéim ügyeiről, annak minden állapotáról. Legtöbbször a püspöki körlevelek előbb megjelennek benne, mint a félreeső plébániákon, olvashatom a személyi változásokat, a koronagyűlési közleményeket, igen sokoldalú cikkeket.

Hajlott korú egyházmegyei pap vagyok és azt tapasztaltam, hogy a „Közművelődés”-t leviccelő paptestvérek hol egy hol más tekintetben, talán elbizakodottságuk miatt kellemetlen situációbba jöttek. Nem szereztek becsületet státu suknak sem.

Azonban szeretettel kérek, ne érts félre: nem azt akarom mondani, hogy a „K—s.” nem olvasása vagy nem pártolása okozta volna egymagára a bajt, hanem a viccelődő természet meg nem fekézése, a szertelen ágaskodó ego alázatosságra nem szoktatása.

Akkor van meg bennem az együvé tartozás szelleme, ha mindig az én előjáróim irányítására figyelek, azon irányítás szerint rendezem életemet, ha paptestvéreimmel, kik mint a gondos anyának engedelmes gyermekei, az egyház szellemében szorgoskodnak, — együtt érzek, együtt gondolkozom, velük összekötésben cselekszem. Szóval ha velük gyűjtök.

Most többet nem írok, majd jövőben többet! Ohajom az, hogy névtelenül egyet-mást alaposan beszéljünk meg a „Közművelődés” hasábjain. Csak legyünk egészen tárgyilagosak. Mi úgy is ismerjük egymást és egymás iránt testvéri szeretettel viseltetünk.

Senior.

Kivonat

az Erdélyi Karpat-Egyesület szeptember hó 6-iki Gyergyószentmiklóson tartott közgyűlés elé terjesztett évi jelentésből.

Az egyesület a mult év folyamán igen nagy tevékenységet fejtett ki Erdély természeti szépségeinek ismertetésénél, feltárásánál és különösen az idegen forgalom lebonyolításánál, különösen az utóbbi munkálkodását kísérte nagy siker.

Idegen forgalom.

Lebonyolították összesen 32 iskola és testület kirándulását összesen 2794 résztvevővel. E kirándulások között több egészen Erdélyre szóló többnapos utazás van. A legnagyobb csoport volt a szolnoki máv. tisztviselői kar és gépműhelynek kirándulása, amelyen 1600 kiránduló vett részt. A zöld galyakkal, lobogókkal feldíszített kiránduló vonatnak a nagy magyar

Alföldön való átbogása minden állomáson óriási feltűnést kellett. Az egyesület központja szintén több kirándulást rendezett, azonban a vidéki osztályoknak kirándulásai azt túlszárnyalták. Egy év alatt az egyesület 9782 egyént utaztatott. Az egyesületnek vajdahunyadi, szászvárosi, Brassóvármegyei, kovásznai, Háromszék-vármegyei és gyergyói osztályai fejtettek ki nagy tevékenységet az idegen-forgalom lebonyolításánál.

Egyesületi élet.

Az egyesületi központ egy év alatt 3219 ügyiratot látott el. Ezeknek letárgyalására tartottak 4 értekezletet, 7 tisztikari tanácsot, 5 választmányi és 4 bizottsági ülést. Az egyesületi bevételek 22.302 kor. 91 fillért tettek ki. A kiadások pedig 19.706 kor. 66 fillért.

Egyesületi folyóirat.

Az egyesület tagjárándóságot a mult év folyamán is az „Erdély” című folyóiratot adta ki a tagoknak. E folyóiratot a külföldi turista egyesületek közlönyei a legszívesebben fogadták és állandóan ismertették. Az egyesületi folyóirat csereviszonyban van 25 külföldi, 33 belföldi egyesülettel, továbbá 38 hírlappal és 58 folyóirattal. Az egyesületnek van 12 tiszteleti, 204 alapító, 2305 rendes és 418 pártoló tagja. Egy évi tagsági szaporulat 218. Az egyesületnek védője, József kir. herceg, aki állandó érdeklődéssel van az egyesület működése iránt, különösen a mióta az egyesület Mátyás- király születési házában megnyitotta a kormány képviselőinek jelenlétében nagyszabású néprajzi muzeumát, a mely alkalommal Augustus hercegasszony vállalta el az egyesület zaslójának anyaságát.

Turistasági munkálatok.

Az egyesület útjelzéseket végzett Dévától Nagygád felé, Kovásznán a Székely vulkántól a Pokolsár fürdőtől kiindulólag negy turista utat jelzett és készített. Új útjelzést végzett a kolozsvári határon. Új irányvonalat állapított meg Algyógy és Feredő-Gyógy között az Andrássy havasokban, az Öreg havason és Hideg havason. Kijavították a meleg Szamos forrasvidéki és a Csodavári híres egyesületi turista utakat. A Székelyői vízesés hidjainak kijavításához gróf Bánffy György kegyelmes urtól kértek és kaptak faanyagot. A Bükketői turista vendéglő és menedékházat kibővítették és egyik szobáját festett paraszt butorokkal rendezték be. Most van folyamatban a Torda-hasadeki utnak kijavítása, a melyre úgy az egyesület, valamint Torda-Aranyos vármegye évenként igen nagy áldozatokat hoznak. Az egyesület ez alkalommal 1500 koronát szavazott meg a hidak kijavítására, Torda-Aranyos vármegye pedig a közlekedő útkra 20.000 koronát irányzott elő. Előkészítés alatt van még a Nagy-kőhavas Rákóczi Ferenc menedékháznak építése is, a melyet az egyesület brassói osztálya a nagy fejedelem emlékére közadakozásból épít. Csapások is érték az egyesületet, a mennyiben a kolozsvári határon Kányafői menedékházat és turista vendéglőjét porig égették.

Muzeumi ügyek.

Az egyesület muzeumának látogatói napról-napra szaporodnak, ma-holnap azoknak száma

eléri a 25.000-et. A tárgyak száma szaporodott 186 darabbal, a könyvtár pedig 220 darabbal.

Házipar.

Az egyesület muzeumban külön háziipari osztályt is tart fenn azért, hogy a székely és kalotaszegi nép keresetforráshoz jusson. Díjtalanul teljesítette igen sok esetben a megrendelések közvetítését. Háziipari bazárt állítottak fel a révi cseppkőbarlangnál.

Fürdőügy.

Az erdélyi fürdők reklámozása céljából szintén Mátyás király születési házában két teremben díjtalanul fürdőügyi kiállítást tart fenn, ahol az egyes ásványvizek vegytartalma tudományos rendszerbe foglalva szemleltető módon van kiállítva. Itt vannak felfekettve ama fürdőknek prospektusai is, akik azt beküldik. Egy év alatt 600 fürdőügyre vonatkozó megkeresést intéztek el. A mult év folyamán az Erdélyi fürdők és egyéb tájszépségek ismertetése céljából fürdőügyi készítményeivel és aquarel képeivel részt vett az egyesület a sepsiszentgyörgyi kiállításon, a mely alkalommal az egyesület elismerő okmánnyal tüntetett ki. Az egyesület 17 éves fennállása óta ezzel az 5-ik kitüntetést szerezte meg.

Ez alkalommal az egyesület három izben tartja közgyűlését a Székelyföldön. Egy alkalommal pedig fürdőügyi kongresszust rendezett volt ugyancsak a Székelyföldön.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.

A „Közművelődés” idei szeptember 10-iki számában „Közlekedő aranyimise” cím alatt örömmel olvasom, hogy főtisztelendő Koncz István alesperes, csik-tusnádi plébános aranyimiséjét f. évi október hó 4-én fogja ünnepelni. Általános érdekű jelentőséget nyer ez az ünnep az által — iratik tovább a közleményben, — „hogy ugyanakkorra esik a tusnádi plébániai templomnak Centenariuma, ugyanakkorra a hitközség búcsúünnepje és ugyanakkor akarja a hitközség szentséges Atyánk, X. Pius aranyimiséjét is megünnepelni.”

Mindenzen ünneplési címek örvendetek és jelentőségteljesek úgyannyira, hogy egyenként is betölthetnek egy ünnep keretét, a melyekhez úgy is, mint hívó és úgy is, mint épen tusnádi származású és így közelebbről érdekelt fél, őszinte lélekkel és szívvel hozzájárulok és gratulálok kiválólag az érdemes jubiláló plébános 50 éves aranyimiséjéhez.

Legyen szabad azonban megjegyznem, hogy a magam részéről kívánatosnak tartottam volna, hogy ezen ünnepek a maguk idejében külön-külön tartattak volna meg. — Különösen szükség lett volna ez a Centenariumra vonatkozólag, a melynek ideje csak 1914-ben fog bekövetkezni, a miként az a templom diadalívén állott, de a templom újabb kifestése alkalmával eltüntetett következő chronostikus felirat mutatta:

„EreXIt fIdeLIs pop VLVs TVsna DensIs et VerebesenIs CeLsIs honorIbVs SanCII FrancIsCI SeraphICI regnante et IVVante rege Ita VoCato Anno 1814.”

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlv.

Mint hogy értéketlen utánzatokat is kínálunk, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, vladákat, éjjeli izzadást.

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerháiban. — Ára üvegenként 4.— korona.

A csiktusnádi templom Centenariuma mostani megünneplését tehát anachronizmusnak találom és a történelmi. hűség érdekében kérem és óhajtom, hogy a Centenarium megünneplése halasztassék a maga idejére és az idei október hó 4-iki ünnepek sorából kapcsoltsassék ki.

Déva, 1908. szeptember 14-én.

Imets Ignác,
ügyvéd.

CSARNOK.

Az egyházmegyei zsinatról.

(Folytatás.)

Forster úr (119. l.) helyesen követeli, hogy concursus, vagy esőd hirdettesék minden plébániára a tridenti zsinat előírása értelmében. (Kivételt képezhetnek ezután is a kisebb adminisztrátorok.) A kérvények mindenkor a ftdő Egyházhatósághoz valónak küldendők annak igazolása mellett, hogy az illető legalább 7 évet szolgált — és már letette a prosynodalis vizsgálatot. Az elsőrendű beneficiumoknál még rendkívüli szolgálatot, vagy legalább 12 évi szolgálatot lehetne megkivánni a pályázatban. Így akkor megszűnnek az általános panaszok, hogy fiatal papok elsőrendű javadalmakat hatháznak, az erdemesebb és regibb szolgák csak a morzsalékokhoz jutnak. Az ily panaszok elkeseredést és lehangoltságot eredményeznek és sokak buzgóságát lelohasztják, ha némi orvoslást nem nyernek. A katonaságnál, bíróságnál és más hivataloknál is érdemül tudják be a szolgálati éveket, a tanítók quinquamiumokat kapnak s egyes hivataloknál a szolgálati évek szerint automaticae előlepek. A buzgóság és önképzés előnyére szolgálna, ha itt sem vagják útját az erdemesebbek előhaladásának.

Panaszok merültek föl, hogy ahol papot választanak, ott nagy a konkurrens kilincselése, és a fiatalok előtörtetése. Ezen is lehetne segíteni. Mondja ki a zsinat, hogy prosynodalis vizsgálat nélkül még folyamodni sem lehet beneficiumért! Aztán mondassék ki, hogy csak a szabad királyi, vagy törvényhatósággal bíró városok választhatnak szabadon az összes concurrensok közül, — a többi pátronátusnál a püspöki hatóság a három leg erdemesebbet kandidateálja, (ezek akkor értesítettnek és bemutatkoznak a pátronusnak vagy községnek) s ezen kandidateáltak közül egyet választ a pátronus, — akit viszont köteles a püspök kinevezni. Ez a pátronusra is kedvezőbb, mint az, hogy hármat kandidateálunk s ezek közül éppen azt mellőzik, akit ők legjobban óhajtának s azt nevezik ki, akit talán csak pro forma kandidateáltak.

Áttérek a papi lelkigyakorlatokra, melyek a papság lelki megifjodását munkálják. Először is meg lehetne említeni, hogy nemcsak Gyulafehérvár és Csíksomlyó dícselkedhessék ezekkel, hanem ezenfelül Nagyszébenben, Déván, Szamosújváron és más helyeken is tartassék, hová a szomszédos papság könnyebben is, olcsóbban is eljuthat. Ezenfelül soknak lelki dispoziciója inkább szereti ilyenkor a magányt, (a mint Krisztus urunk is egyedül böjtölt és imádkozott, nem 50—60-ad magával) hát alkalmat és módot kellene adni ilyeneknek arra is, hogy lelki magányban tarthassanak

egyes helyeken ily lelkigyakorlatot, amint Budapestén a Jezus-társasági atyáknál hirdetik ezt.

A papi lelkigyakorlatok és a népmiszsiók (241. l.) állandó meghonosítása érdekében felkérendő volna püspök atyánk, hogy akár a jezsuitákat, akár a lazaristákat honosítsa meg valahol egyházmegyéjében. Mivel a státus-gimnáziumokat nehéz elátni paptanárokkal, talán egyik gimnáziumot átadhatnák a jezsuitáknak, — vagy a Ferenczrendiek átengedhetnének 1—2 olyan házat, melyet különben sem bírnak ellátni egyénekkel. Mas helyeken annál több buzgósággal és sikerrel működhetnek nagy alapítójuk szellemében. A népmiszsiók ügye megerdemelne mindkét oldalról ily áldozatot; addig pedig népmiszsiók céljaira minden templompénztár áldozhatna évenként 10—30 koronát a népmiszsió társulat pénztárának gyarapítására és segélyezésére főpásztori engedéllyel.

(Folyt. köv.)

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tolla és pénzünkkel az egyházmegyéink érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

Szerkesztői üzenet.

Körösbánya. Semmiről sem veszünk tudomást, mit be nem küldenek. Egy kis figyelmet kérünk.

Kozma G. Sohase gondolja azt, hogy a szerkesztőség „elég cikkel” rendelkezik. Irjon és küldjön, ez legyen a jelszó.

F. P. A permanens ülés csak később lesz.

Déva. Köszönet. Mások is szívesen látom.

Kiadóhivatal üzenete.

Tudomásul! Pályázati hirdetések egy-szeri közlési díja 3 kor: Az összeg mindig egyidejűleg küldendő be a hirdetéssel. Szám-lak küldésével nem foglalkozunk. Összeg hiányában hirdetések figyelmen kívül maradnak.

P. L. Szárhegy. T. F. Csomafalva. A fentiek szerint kérjük az összegeket azonnal beküldeni.

Pályázat.

A szárhegyi „Róm. kath. iskolaszék” egyik megüresedett férfi-tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: 1) Pátronus községtől évi 350 K. (háromszázötven korona) évnegyedes előleges részletekben. 2) Nyerendő államsegélyből 650 K. (hatszázötven korona) 3) Az arra jogosultnak évtödös korpótlék szintén államsegélyből. 4) Lakbér, esetleg természetbeni lakás.

Kötelességei: a) Az „Iskolaszék” által reábizandó osztályoknak a püspöki tanyterv szerint való vezetése. b) A tanköteles gyermekeknek az igazgató utasítása szerint templomba vezetése és felügyelete.

Megválasztott a kinevezés után állását köteles azonnal elfoglalni.

Folyamodók okmányaikkal ferszerelt kéréseiket f. hó 26-ig iskolaszéki elnökhöz adják be.

Szárhegy, 1908. év szept. 14.

Péterfi Lőrinc,

isk. széki elnök.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu
templombelendőzési tárgyú
javítása különösen: modern
olajlak aranyozására.

SIMON LÁSZLÓ
orgona és harmonium készítő

KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5 sz.

Elvállalok bármily kivételű új orgona készí-tést, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készí-tést.

Továbbá oltár és szószék fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészítve.

Szíves pártfogó-át kéri

mely tisztelettel **Simon László**
orgona készítő.

A népiskola tananyagának tantárgyan-kenti beosztására szolgáló

Részletes Tanterv-nyomtatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány

a miniszteri és külön a róm. kath. tanyterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. **postadíjjal** együtt 2 kor., négy oszt. 1.80. három oszt. 1.60. két oszt. 1.40. egy oszt. 1 korona előleges beküldése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál
Székelyudvarhely.

A mosás akár a tánc,
Fáradtságba nem kerül,
Schicht szappan ha használ,
Még szived is örül.

Schicht szarvasszappana csodálatos, **hathatós** tisztítóerejét saját szeru előállításának és a legjobb nyersanyagok leggondosabb kiválasztásának köszöni.

Schicht szarvasszappana kiméli a kezeket és a fehéremémet! Megetkarit fáradtságot és vesződséget kiméli ennel fogva az egészséget! Megetkarit pénzt. időt és munkát! Tisztasága **30.000 koronával** szavatoltatik.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanoncziskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
irodalmi heti közlöny. * * * * *

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
hetilap. * * * * *

Saját tulajdonában.

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Jrta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastag füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmlás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozároknak, ad personam, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestételek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lemergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Jrta: Bálíuth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.